

УДК 316.012(316.6)

І. О. СВЯТНЕНКО

КОНФУЦІАНСТВО ТА ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА ЯПОНІЇ

Статтю присвячено проблемі визначення напрямів впливу конфуціанства на гендерну культуру японського суспільства. Автором встановлено, що вплив конфуціанства на гендерну культуру Японії стосувався формування гендерно-сервілістської моралі жіноцтва щодо чоловіків та прищеплення жінкам поведінкових сценаріїв виконання ролей дітодоглядного та господарського змісту. Конфуціанство заклало основи патріархального сексизму, у якому жінка розглядається як об'єкт служіння маскуліноцентричним ієрархіям та має бути відформатованою під стереотипи зручності для обслуговування чоловіків у звичайних та надзвичайних умовах. Ключовими моментами впливу можна вважати припущення легалізованого проміскуїтету, порнолатричних моделей поведінки (передусім – в аспекті використання жінок як повій), а також зацентровування гендерних ролей на біографії еталонних жінок, представлених у конфуціанських трактатах. Автор констатує, що, не можна не визнати, що вплив на гендерну культуру Японії мало і має не стільки конфуціанство в чистому вигляді, скільки синтоїзоване конфуціанство, яке потребує окремого розгляду в інших публікаціях.

Ключові слова: гендерна культура, конфуціанство, гендерні ролі, японська гендерна культура, гендерні стереотипи.

Китай з давнини можна вважати суспільством потужних кластерних родин. Предки, яким царські династії Шанг або Чжоу приносили жертви, були їх предками по батьківській лінії, тобто родинна генеалогія вибудовувалася переважно через чоловіків (батько його батька, батько батька свого батька і так далі). Коли на гендерну авансцену вступили жінки, то це відбувалося тому, що вони створювали для чоловіків істотні проблеми. Деякі жінки мали задуми для просування своїх власних синів, коли їх чоловік мав синів від декількох жінок.

Жіночі прихильності часто залишалися під запитанням. Наприклад, у 697 р. до нашої ери дочка одного з найсильніших міністрів в окрузі Чжен дізналася від свого чоловіка, що правитель наказав йому вбити її батька. Після того, як її мати вказала їй, що “всі люди є потенційними чоловіками, але у вас є тільки один батько”, вона розповіла своєму батькові про змову, і він одразу ж наказав убити її чоловіка [2].

Правитель Чжен поклав провину на чоловіка за нерозумну довірливість щодо своєї дружини. Взяті разом проблеми такого стибу відтворюють змішану картину жінок і проблем, якими вони є представленими у чоловіків дворянського прошарку. Жінки в їх житті були здатними не лише до вірності, мужності і відданості, але й до інтриг, маніпуляцій та егоїзму.

Конфуцій, ймовірно, прийняв як належне подібне ставлення до жінок, досить поширене в його суспільстві. Він дуже поцінував родові обряди та пов'язані сімейні чесноти, зокрема синівське благочестя. Він висловив надію, що завдяки практиці ритуалізму всі, – як чоловіки, так і

жінки, вищих і нижчих станів, старі і молоді, навчаться виконувати обов'язки в межах своїх ролей. Жіночі ролі були в основному родинними: дочка, сестра, дружина, законна дочка, мати і законна мати [3].

У всіх цих ролях на жінок було покладено обов'язки відповідати бажанням і потребам кластерної родинної організації: служити потребам їхніх батьків, коли вони були молодими; потребам їхніх чоловіків, коли вони одружувалися; потребам їхніх синів, коли вони ставали овдовілими.

Послідовник Конфуція Мен-Цзи заявив, що найгіршим з рішень для батька могла б бути відмова батьків мати нащадків-синів. У наступні століття ця зацентрованість на необхідності приводити в життя синів-нащадків створювали підстави до розчарування при народженні дочки і оголошення у зв'язку із цим жалоби. На воротах будинку при народженні дитини жіночої статі вивішувався білий стяг, так, ніби відбувається поховання померлого.

Метою статті є побудова характеристики напрямів впливу конфуціанства на гендерну культуру Японії. *Завданнями статті*, у зв'язку із визначеною метою, є: а) визначення гендерних стереотипів та концептів конфуціанської соціальної моралі; б) визначення напрямів впливу конфуціанства на японську гендерну культуру.

У наступні століття після Конфуція стало звичайним для філософів та істориків, публіцистів обговорювати статеві питання в контексті ключових категорій інь і янь. Жінки вважалися втіленням інь, чоловіки – янь. Інь була м'якою, поступливою, рецептивно-сприймаючою, пасивною, відображувальною і спокійною, тоді як янь був важким, активним, наполегливим і доміантним. День і ніч, зима і літо, народження і смерть – всі природні процеси відбуваються, за цією логікою, як відображення взаємодії інь і янь.

Осмислення відмінностей між чоловіками і жінками з точки зору інь і янь передбачає наголошення на тому, що ці відмінності є частиною природного порядку всесвіту, а не частиною соціальних інститутів, які є штучно створеними людиною. У теорії інь-янь дві сили доповнюють одна одну, але не однакою способом. Природне співвідношення між інь і янь є причиною того, що чоловіки ведуть, а жінки йдуть за ними. Якщо інь неприродним чином бере гору над янь, порядок як у космічному просторі, так в і соціальній організації перебуває під загрозою зникнення.

Підтримання суто фізичної сегрегації між гендерними стратами людей розглядалося як важливий перший крок на шляху до забезпечення сталості гендерної вишості янь щодо інь. У конфуціанському джерелі “Книзі Статутів” наголошується на значенні сегрегації навіть у домашніх умовах. Будинки, на думку авторів джерела, мають бути розділеними на внутрішню і зовнішню секції, причому жінки перебувають у внутрішній частині. В одному вірші в книзі поезії зроблено висновок: “Жінки не повинні брати участі у веденні державних справ, вони повинні присвятити себе справі

шовкопрядства і ткацтва”. Подібні тлумачення висловлювались в горезвісній версії: “Коли курка оголошує про світанок, це сигналізує про розпад сім’ї” [4].

У період царювання династії Хань (202–220 н. е.) адміністративна структура централізованої держави і конфуціанство допомогли сформувати китайську систему сім’ї і визначити місце жінок у ній. Закони Хань підтримували авторитет керівників сім’ї над іншими членами їх сімей. Очільником сім’ї вважався старший чоловік, але якщо він помирає перш, ніж його сини стають дорослими, його вдова мала стати на чолі сім’ї, доки сини не досягали повноліття. Закони імперського періоду передбачають насильницьку моногамію і різні покарання за подвійний шлюб та прирівнювання статусу дружини до статусу наложниці (домашньої служниці).

Чоловіки могли вимагати розлучення своїх дружин за наявності будь-якої із семи підстав, які включали: безпліддя, ревності та балакучість, але чоловік міг зробити це тільки в тому випадку, коли у жінки була сім’я, до якої вона мала б змогу повернутися. Закон не передбачав жодних підстав, за яких жінка могла б розлучитися зі своїм чоловіком, але розлучення було можливим за взаємною згодою.

В епоху Хань було написано багато етичних трактатів про етичні чесноти, які мали культивувати в собі жінки. Досить популярними в середовищі вищого класу були біографії про зразкових жінок з минулого Китаю. Саме ці зразкові жінки давали своїм чоловікам добрі поради, жертвували собою, коли поставав вибір поміж батьками і чоловіками, або виконували інші героїчні вчинки. У цій же літературі містилися застережливі розповіді про інтриги, ревності і маніпуляції жінок, які призводили до значної шкоди суспільству та сім’ї.

Впливовий трактат Бань Чжао про жіночі чесноти був присвячений добре освіченій жінці з відомої родини. Наставами для жінок та дівчат було опанування семи чеснот: смиренності, поступливості, запопадливості, придушення егоїзму, послуху, чистоти й ошадливості.

До кінця періоду Хань було створено конфуціанський гендерний тезаурус, який обслуговував дискурс щодо жінок, їхніх натур, їхніх слабких сторін, а також їх власних функцій і переваг. Довговічність цих способів мислення, безсумнівно, багато в чому продовжувала сімейну систему, яка з ханських часів характеризувалася патрілінійністю, патрілокальністю і патріархальністю.

У шлюбі жінка мала перейти від сім’ї свого батька до батьків чоловіка. З огляду на важливість призначених для продовження споконвічних жертв через патрілінійних нащадків, статус дружини в її шлюбній родині залежав від народження спадкоємців чоловічої статі. Проте через практики проміскуїтету навіть якщо дружина народила сина, її статус може бути істотно зниженим, якщо її чоловік взяв наложниць, які також народили синів.

Таким чином, допоки родинна система продовжувала відтворюватися без істотних змін, жінки продовжували вдаватися до стратегій, які здавалися маніпулятивними або такими, що загрожували безпеці чоловіків. Для більшості з авторів вже згаданих морально-етичних трактатів проблема жіночої девіантності має підґрунтям не стільки сімейну систему, скільки “моральні пробіли” людського ества. Таким чином, моралісти порушують модель самовідданого жіноцтва як зразок для наслідування, призначаючи жінкам, які дотримувалися принципів вірності, цнотливості та відданості, значну особисту й соціокультурну вартість.

Сунь-Цзи, відомий китайський історик і мораліст, зазначає, що жінки обирали значно ширший спектр соціальних ролей, аніж ті, які передбачалися для них в конфуціанських дидактичних текстах. Серед жінок були вдовиці, які управляли трактирами; акушерки, які доглядали за немовлятами; благочесні жінки, які проводили час, співаючи сутри; черниці, які зверталися до таких жінок, щоб пояснити для себе буддійське вчення; дівчатка, які навчилися читати разом зі своїми братами; фермерські доньки, які накопичували капітал шляхом лихварства; матері та бездітні вдови, які звинували своїх племінників в захопленні їх майна; дружини, які пильнували за наложницями, приведеними додому їх чоловіками; жінки, які вимагали від своїх заможних родичів майно, щоб допомогти сестрам свого чоловіка одружитися добре і т. д. [4].

Серед дослідників побутує точка зору, згідно з якою, жінки почали статусно деградувати в період поширення впливовості неоконфуціанства. Двома ознаками цього занепаду найчастіше стає тиск на вдовиць у вигляді заборони повторного шлюбу і практики зв'язування ніг молодих дівчат, щоб запобігти їх зростанню більше аніж на кілька дюймів у довжину. Зв'язування ніг, здається, стійко поширювалося під час пісні, і пояснення до них слід шукати в обставинах пісні, але в цнотливості вдів було дуже мало конкретного підключення до пісні, ідеї передували пісні і перебільшений акцент на ньому розвивається набагато пізніше.

Практики зв'язування ніг ніколи не входили до корпусу рекомендацій конфуціанських вчителів. Скоріше за все, це було пов'язано із зусиллями жінок прикрашати себе будь-яким способом. Матері зв'язували ноги дівчаткам у віці від п'яти до восьми років, використовуючи для цього довгі смужки тканини. Мета полягала в тому, щоб стримувати ноги від зростання і зігнути чотири менших пальці для формування вузької (аркової) стопи. Онучі поступово поширювалися серед нижчих верств, але, ймовірно, залишались значною мірою елітною практикою. У наступні століття зв'язування стало надзвичайно поширеним у північній і центральній частині Китаю. Жінки зі зв'язаними ногами були менш рухливими, аніж жінки з природними ногами, але тільки ті, хто міг собі дозволити тримати слуг, могли зв'язувати собі ноги настільки щільно, що ходити було важко.

Соціально-етичною вимогою щодо жінок була вимога щодо цнотливості. Китайський історик і мораліст Пан Чжао у зв'язку з цим писав: “Згідно з ритуалом, чоловіки зобов'язані знову вступати в шлюб, але немає ніякого тексту, який дозволяє жінці повторний шлюб”. Підвищена зацентрованість на цнотливості вдовиці простежується також в нео-конфуціанського філософа Ченг Жі, який наполягав на тому, що було б краще для вдовиці померти від голоду, аніж втратити її чесноту для повторного шлюбу [5].

У наступні століття ця приказка доволі часто цитується, щоб виправдати соціально-етичний тиск на вдовиць, навіть дуже молодих, яких змушували залишитися з родиною свого чоловіка і не одружуватися з ким-небудь іншим. Однією з причин заборони щодо вдовиць вступати в повторний шлюб було їхнє майнове забезпечення, які вони могли отримати від сім'ї померлого чоловіка у випадку повторного пошлюблення. Тому соціально-моральний осуд повторного шлюбу допомагав сім'ї сина зберегти свої майнові статки, виправдовуючи обмеження свободи шлюбу для вдовиць моральними резонами.

До початку періоду Цин культ вдовиної цнотливості набув надзвичайно сильного впливу особливо в середовищі освічених верств Китаю. Бездітним вдовицям було рекомендовано навіть вдаватися до суїциду. Молоді жінки, чиє весілля не відбулося, іноді відмовлялися вступати в інший шлюб опісля смерті їх нареченого. Замість цього вони могли переїхати до будинку свого нареченого і служити його батькам як дочка в законі. Хоча більшість конфуціанських вчених та урядовців не схвалювали вчинення вдовицями самогубства, вони часто висловлюють велике захоплення практиками переходу до узаконеного дівочтва в сім'ю померлого чоловіка.

Водночас вдовина цнотливість стає все більш поширеною, все більше і більше жінок навчаються читати і писати. У XVII і XVIII ст. було опубліковано велику кількість жіночої поезії. Жінки з поетичними схильностями посідають чільне місце у великому романі XVIII ст. (згадати хоча б “Сон у червоному теремі”, який називається ще “Історією каменю”). Хоча головним героєм є Бао Ю, високо-чутливий юнак, декілька його кузин є більш обдарованими, аніж він, з поетичного погляду.

Деякі жінки в цій великій вигаданій родині володіють значною владою, особливо бабуся, яка може змусити своїх синів і племінників робити те, що вона хоче, і дочка в законі, яка займається фінансами сім'ї. Молоді незаміжні жінки, проте, можливо, були в змозі набути літературної освіченості. Водночас у них було набагато менше контролю над їхніми долями, аніж у чоловіків. Як і в решті суспільств світу, у XX ст. у Китаї представники інтелігенції та громадські діячі висловили багато критичних зауважень проти старої системи сім'ї, і особливо проти соціально-етичної моделі обмеження шансів жінок: онучі, вдовина цнотливість, батьківський контроль шлюбу і співжиття – все було усунуто. Завжди слід мати на увазі,

однак, що дуже багато жінок мали змогу жити повноцінним життям і при старій системі.

Японія була матриархальним суспільством допоки конфуціанські ідеї не були реципійованими з Китаю. Ці ідеї визначали структурування родини японського суспільства аж до кінця Другої світової війни. Інтеграція конфуціанських ієрархічних структур передбачає можливість чоловіків посідати панівні гендерні ролі в патріархальній системі. І чоловіки, і жінки поділяють очікування в рамках конфуціанської системи: вірність і мужність. Чоловіки повинні були бути лояльними до ієрархічно-вищих домінантів; жінки – лояльними до своєї сім'ї і чоловіка. Цікаво, що жінки могли володіти й успадковувати майно та статус сім'ї у феодалній Японії. Вони повинні були контролювати сімейний бюджет і побутові рішення, щоб дати змогу чоловікам служити своїм феодалним господарям.

Друга світова війна ознаменувала зрушення в гендерному дискурсі щодо ролі чоловіків і жінок. Японський уряд апелював до вірності і мужності, щоб заохотити військові зусилля. Війна також різко розділила гендерні ролі, багато в чому на шкоду жінкам. Жіночий патріотичний обов'язок полягав у тому, щоб мати дітей. Вони мали бути натхненними пропагандою, яка розглядала їх яки тих, що “перебувають у шлюбі з нацією”. Журнали зображували жінок в ролі керівників домашнього господарства країни. Багато жінок працювало на військових підприємствах.

Спеціальні контингенти жінок були спеціально підготовлені урядом Японії для сексуального обслуговування військовослужбовців. Вони стали відомими як “жінки для утіх”, працюючи в розташуваннях військових частин. Солдати називали цих жінок “гігієнічними громадськими баліями” або навіть “насінневими туалетами.” Офіцери мали доступ до професійних повій. Чоловіки-військовослужбовці повинні були користуватися цими послугами. Вважалося, що хлопці, які утримувалися від сексу, не виявляють достатньої бойовності і сміливості в бою [1].

Жінки, які залишилися вдома, на відміну від своїх братів, синів і чоловіків, повинні були залишатися цнотливими. Вони надсилали своїм чоловікам “домашніх ляльок”. На відміну від “жінок для утіх”, ці ляльки, зроблені з тканини і гудзиків, нагадували військовослужбовцям про рідну оселю і вважалися оберігами. Чоловіки були змушені брати участь у військових діях під перекрученими самурайськими гаслами, вдаючись в екстремальних випадках до самогубств. Ці ідеали братолюбства використовувалися як для підготовки камікадзе (як результатів цього спотворення), так і для культивування лояльності щодо імперської Японії, а сама мужність ставала паливом для кривавого насильства. Фільм “Листи з Іводзіми” є гарною ілюстрацією цих поглядів.

Після Другої світової війни відбулася стрімка зміна гендерних ролей в Японії. Дискримінація за ознакою статі була заборонена японською конституцією. Американські патерни публічної ввічливості, американської

моди і гендерних цінностей були штучно вмонтованими у відносини чоловіків і жінок одне до одного і традиційні гендерні ролі. Друга світова війна по суті стала завершенням соціальної феодалної системи [1]. Сучасні японські гендерні ролі перетворилися на еклектичну суміш американських стереотипів і стереотипів традиційного суспільства.

Сучасні японські гендерні ролі обертаються в системі цінностей вертикального феодалного суспільства, у якому чиясь ідентичність є частиною його групової ідентичності. Саме тому ввічливість є важливою частиною японської мови. Вони допомагають визначити, як людина ставиться або належить до іншої групи. “Сенпай-кохай” (старший-молодший) є моделлю відносин, за якими люди ранжуються в компаніях і школах. Ця структура є більш важливою, ніж визначені гендерні ролі. Лідерські риси характеру, які не заважають цій вертикальній соціальній структурі, є доволі витребуваними [6].

Лояльність і гармонія, як і в феодалному суспільстві, у сучасній Японії є системоутворювальними рисами соціального характеру. На лояльність особливо звертають увагу компанії з довічною системою зайнятості Японії. Жінки, як і раніше, контролюють домашнє господарство, бюджет домашніх господарств, а також побутові рішення, даючи чоловікам змогу присвятити себе своїй роботі. Однак гендерна ситуація істотно змінюється за рахунок того, що все більше жінок починає робити кар’єру. Представники обидвох статей мають право також і на відтермінування шлюбу.

В японській гендерній культурі зберігається декілька ключових гендерних стереотипів традиційного феодалного суспільства [6]:

- *Стереотип щодо екстериторіальної зайнятості чоловіків.* Чоловіки мають працювати поза домашнім помешканням
- *Стереотип щодо гендерної сегрегації.* Носії різних гендерів повинні отримувати різне виховання.
- *Стереотип щодо кращості дітодоглядних та домогосподарських ролей для жіноцтва.* Жінки є більшою мірою, ніж чоловіки, пристосованими для роботи по дому і догляду за дитиною. Домогосподарки мають важливе значення для суспільства через їх зростаючу роль в сім’ї.

Як можна побачити, ці стійкі гендерні стереотипи є вкоріненими в гендерній культурі феодалної Японії. Традиційні гендерні ролі працюють також у рамках вертикальної соціальної структури міжгенераційних відносин. Як правило, риси, пов’язані з індивідуалізмом (впевненість у собі, незалежність і впевненість у своїх силах), низько поцінуються у японців порівняно з відповідністю, лояльністю та лідерськими здібностями. Знову ж таки, типовий американський ідеал “мачо”, альфа-самця не є предметом схвалення в японській гендерній культурі. Чоловіки, як очікується, можуть бути просунутими в мистецтві, музиці, літературі, і в багатьох інших типова-“жіночих” сферах життєдіяльності [4; 5].

Японська культура взагалі та гендерна культура зокрема включають діаду ключових понять, які пояснюють її суперечності із гендерною культурою західноєвропейських суспільств: “Tatemaе” і “Honне”. “Tatemaе” – це образ належного, у якому визначається те, хто і ким повинен бути в статусно-рольових ієрархіях. Це набір моральних якостей людей, які узгоджуються із культурними нормами (наприклад, бути лойяльним або присвячувати себе роботі в компанії). “Honне” – це образ того, ким людина є насправді, відповідно до її фактичного стану та особистої думки. Гендерні ролі та риси підводяться під поняття “Tatemaе”. Те, як люди насправді живуть у Японії, жінки, які реалізують кар’єру, і чоловіки, які працюють, не виходячи з дому, є “Honне” [6].

Ці ж риси можна побачити і в образах аніме. Дівчата в аніме роблять величезну справу, готуючи обіди для своїх коханців, оскільки це належить робити дружині. Водночас ідеальний чоловічий персонаж є досить ожіноченим, за стандартами гендерної культури західних соціумів, і тому також вміє добре готувати. Приготування їжі добре показує, наскільки чоловічі персонажі є добре адаптованими для підтримки жінок, якщо останні роблять свою власну кар’єру. Прояви мізогінії можна побачити у персонажів аніме як ремінесценцію гендерної культури феодалізму, у якій свобода від обмежень поширювалася на чоловіків у контексті заохочення позашлюбних статевих зв’язків для чоловіків.

У багатьох аніме-серіалах батьки в основному є відсутніми в домашньому помешканні і частіше перебувають на роботі, аніж удома, що є відображенням відповідності гендерних очікувань статево-рольовим моделям чоловіків, які будуть віддано присвячувати себе трудовій діяльності. Крім того, легше робити комічні витівки без серйозних дорослих навколо. Коли батьки навколо, то можна побачити маму вдома з батьком майже завжди. Це, знову ж-таки, традиційна ідея ведення жінками домашнього господарства, для того, щоб чоловік міг працювати. Іноді можна побачити рольову перестановку, що виражає тренд осучаснення батьківських ролей.

Модератори аніме люблять обігрувати поняття “tatamaе” і “Honне”. Перебування батька в домашньому помешканні є однією з ілюстрацій цієї рольової інверсії. В аніме є наявними декілька інверсій японських гендерних ролей. Так, цукерки вважаються чоловічими принадами. Для того, щоб маскулінізувати цей цілком ожіночений атрибут гендерної поведінки, деякі хлібозаводи почали випуск солодоців величезних розмірів, для того, щоб чоловіки відчували себе менш фемінізованими у випадку споживання солодоців. Жінки позиціонуються як персонажі, які люблять складніші і солодші десерти, аніж чоловіки.

Висновки. Таким чином, вплив конфуціанства на гендерну культуру Японії стосувався формування гендерно-сервілістської моралі жіноцтва щодо чоловіків та щеплення жінкам поведінкових сценаріїв виконання ролей дітодоглядного та господарського змісту. Конфуціанство заклало основи

патріархального сексизму, у якому жінка розглядається як об'єкт служіння маскуліноцентричним ієрархіям та має бути відформатованою під стереотипи зручності для обслуговування чоловіків у звичайних та надзвичайних умовах. Ключовими моментами впливу можна вважати припущення легалізованого проміскуїтету, порнолатричних моделей поведінки (передусім – в аспекті використання жінок як повій), а також зацентровування гендерних ролей на біографії еталонних жінок, представлених у конфуціанських трактатах. З іншого боку, не можна не визнати, що вплив на гендерну культуру Японії мало і має не стільки конфуціанство в чистому вигляді, скільки синтоїзоване конфуціанство, яке потребує окремого розгляду в інших публікаціях.

Список використаної літератури

1. Mclelland, Mark (2010). "Kissing is a symbol of democracy!" Dating, Democracy, and Romance in Occupied Japan 1945–1952. *Journal of the History of Sexuality*. – 19 [3]. – P. 508–535.
2. Sugihara, Yoko and Katsurada, Emiko (1999). Gender Differences in Gender-Role Perceptions Among Japanese College Students. *Sex Roles*. – 841 p. – P. 775–786.
3. Sugihara, Yoko and Katsurada, Emiko (2000). Gender-Role Personality Traits in Japanese Culture. *Psychology of Women Quarterly*. – 524 p. – P. 309–318.
4. Sugihara, Yoko and Katsurada, Emiko (2002). Gender Role Development in Japanese Culture: Diminishing Gender Role Differences in Contemporary Society. *Sex Roles*. – 747 p. – P. 443–452.
5. TV Tropes. Real Men Hate Sugar [Electronic resource]. – Access mode: <http://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/RealMenHateSugar>.
6. Yamaguchi, Kazuo (2000). Married Women's Gender-Role Attitudes and Social Stratification. *International Journal of Sociology*. – 30 [2]. – P. 52–89.

Стаття надійшла до редакції 06.10.2016.

Святненко И. А. Конфуцианство и гендерная культура Японии

Статья посвящена проблеме определения направлений влияния конфуцианства на гендерную культуру японского общества. Автором установлено, что влияние конфуцианства на гендерную культуру Японии касалось формирования гендерно-сервистской морали женщин в отношении мужчин и прививания женщинам поведенческих сценариев выполнения ролей детообслуживающего и хозяйственного содержания. Конфуцианство закладывало основы патриархального сексизма, в котором женщина рассматривалась как объект служения маскулиноцентричным иерархиям и должна была быть отформатована под стереотипы удобства для обслуживания мужчин в обычных и чрезвычайных условиях. Ключевыми моментами влияния можно считать предположение легализованного промискуитета, порнолатрических моделей поведения (прежде всего, в аспекте использования женщин в качестве проституток), а также акцентированность гендерных ролей на биографиях эталонных женщин, представленных в конфуцианских трактатах. Автор констатирует, что нельзя не признать, что влияние на гендерную культуру Японии мало и имеет не столько конфуцианство в чистом виде, сколько синтоизированное конфуцианство, которое требует отдельного рассмотрения в других публикациях.

Ключевые слова: *гендерная культура, конфуцианство, гендерные роли, японская гендерная культура, гендерные стереотипы.*

Svyatnenko I. O. Confucianism and Gender Culture of Japan

The article deals with the definition of areas of influence of Confucianism on the gender culture of Japanese society. The author found that the influence of Confucianism on the gender culture of Japan, concerned the formation of a gender-servilistskoy women morality for men and perform vaccinations behavioral roles of women child-serving scenarios and economic content. Confucianism laid the foundations of patriarchal sexism, in which a woman is regarded as an object of ministry maskulinotsentrical hierarchy and must be formatted for the convenience of the stereotypes for women in the service of ordinary and extraordinary circumstances. The key points of influence may be considered hypothesis legalized promiscuity, pornolatrival behaviors (especially – in the aspect of women used as prostitutes), as well as the accentuation of gender roles in the standard biographies of women represented in Confucian treatises. The author states that it is impossible not to recognize that the impact on the gender culture of Japan is small and does not have much of Confucianism in its pure form, as sintoized Confucianism, which requires separate consideration in other publications.

Key words: *gender culture, Confucianism, gender roles, gender Japanese culture, gender stereotypes.*